

Euckkar: 1.) Csóni kánász mid főzélk... (Dallam, szöveg, kottam.)

Euckkar: 2.) Az ürögi Sürvöltő alatt... (Dallam, szöveg, kottam.)

Ffi euckel 3.) Béres kegyeny jól megragol a szekered... (Dallam, szöveg, kottam.)

Euckkar: 4.) Ne haggy el auggalom... (Dallam, szöveg, kottam.)

Euckkar: 5.) Szőlőhegyen... (Dallam, szöveg, kottam.)

(Ismétli, Az ürögi Sürvöltő "alatt" c. dall

Radovicz Jánosné: Én lefekszem én agyambz

..... szép Jézus koporsósz

Egyik önz, másik vigáz,

A harmadik vároga a bűnös lelken

Mikor a kokas megszólal

Katya, kejj föl Hanna!

Mer megfogták a zsidó Krisztus Urunkat.

Dárdával dardázták,

Tövissel korodázták

Hét esőre vére elcsöppent

Az auggalok fölzedték

Arauy tányérra tették

Krisztus Urunk elejke fölötték

Krisztus Urunk azt mondta,

Aki ezt a szép kis imádságot

Este, reggel elmondja

Hét halálös bűntől megszabadul

Meghalt hűvek lelkei

Istennek irgalmasságába

Békességbe is.....

Világosság fényeskedjek rajtuk

E/21

A - oldal

Hindörökké Amen!

E. A.: Hogy híjják a Néuit?

Radovics Fajosue

E. A.: Hány éves?

R. F.ue: 64.

E. A.: És maga idevalósi? Ürögi?

R. F.ue: Igen, itt lakunk, 30-úta itt lakunk.

E. A.: És hol született?

R. F.ue: Kujcsár-pusztán.

E. A.: Kujcsár-pusztán?

E. A.: Az mame van innen?

R. F.ue: Hát az így... ^{igen} Kómyi felé.

E. A.: És kitől tetszett tanulni ezt az imádságot?

R. F.ue: Hát én ezt a mustohatestreventű, egy férfiti tanítam, igen. Még két kislán koromban.

E. A.: Igen, még kislánykoromban.

R. F.-ue: Igen, igen.

E. A.: És ezt templomban nem szokták imádkozni?

R. F.-ue: Nem szokták. Ugye hát én református vagyok, de azért ez katalikus imádság és hát én megtanítam.

E. A.: Igen.

E. A.: A papok ezt nem?

R. F.-ue: Ezt, nem, nem szeretik, nem szerették.

?
vics. Fajos

6./ Ezerkilencszáz tizenegedik éven letékintett a Fő Isten a földre. (Dallam, Szőreg, kottamellék.)
(Katonadal)

-Vágai-

E/21

A - oldal

? Fajos.

E. Á.: Hány éves?

... Fajos: 67.

E. Á.: És kitől tanult?
- Vágás -Farkas Fajos: 7./ **... sültött rétest nem adott belőle.** (Dallam, szöveg kottamelléklet.)E. Á.: A szerelmet is hozzámondhatja.
- Vágás -E. Á.: **Farkas Fajos öregemesei lakos, 67. éves.**
- Vágás -Férfi énekel: 8./ **...** (Dallam, szöveg kottamelléklet.): Mit tudom én. Csavargó izétunk, mint magam
milyen vaggok.

Férfi: Ki volt?

Olsvai Imre: Ki volt az a csavargó? Ürögi vót, vagy vidéki?

Férfi: Ürögi vótak a falukeli... tengődi, szorolyiak...

: Összegettünk a kocsmákba. Egrik rikdusabbat mondott,
mint a mások.

Férfi: A szonogya:

9./ **Ej Duna, ja Duna...** (Dallam, szöveg kottamelléklet.)

- Vágás -

Férfi

Elöl....

E. Á.: Hol járt ő ottan?

: Benu a musztáknun járt.

E. Á.: Melyik musztán?

: Cseni, Kuti, Szercsóka

E. Á.: Igen?

E/21.

A - oldal

Köket

E. Á.

Aha.

Ezekbe mindbe bejárt.

Beszéd folytatódik, de nem érthető

Hát Némevebe. Ott lakott.

E. Á.

Ott lakott?

Én meg ott laktam.

E. Á.

Hogy hívják azt a helyet? Nemeve.

Nemeve.

E. Á.

Ott lakott maga is?

Ott. Ott.

E. Á.

Ki emlékt emel a Bartókéknál?

Hát erre vissza nagyon nem emlékszek.

Lehet, hogy majd emlékszek.

E. Á.

Kik voltak mégis a jó költészek akkor, akik...

Akkor volt kérem kérem a Kurján István mög
a Kurján József

E. Á.

Kurján?

Kurján. Ezek voltak.

E. Á.

Ez a család hova tűnt ottan?

Egyik ement Bedege kaudszuaki ottan, a másik
ement Szokolra.

E. Á.

Szokolra?

E/21.

A - oldal

E. Á.: Testvérek voltak?

: Ezek édestestvérek voltak. Egyszer olyan...

-Válasz-

Becséd folytatódik, de nem érthető

E. Á.: Na most nem volt nála egy olyan nagy marika, amire bele kellett mondani, beledalolni, egy dalológép?

: Arra nem emlékszem, arra nem...

E. Á.: És mit csinált azzal a dallal, amit maguk ott énekeltek? Lejegyezte? Leírta?

: Ojan kicsi kis ... volt, amit a hóra alatt így folytatott e.

E. Á.: Ez a Bartók?

: Hóra alatt, aztán funugjazott.

E. Á.: Funugjazott. Igen.

: És mikor maguk danótak, akkor nem írt valamit le?

: Dehogyan nem.

E. Á.: Mi volt neki ottan előtte? Mi volt előtte?

: Egy papír.

E. Á.: Egy papír?

: Papír, ceruza.

E. Á.: Milyen papír?

: Egy rendszer vonalzott papír.

E. Á.: Hm.

: Ezen folytatott, akkor is. Haha édes fiam...

: Mer így hívott ... én fia lehettem volna.

E. Á.: : Igen

: Hougou nekem, - mintha én nem tudta volna, mintha én...

: Én kapcsoltam. Hát Bartók. Nem igaz, mer én hallottam a Bartóknak hírt, hogy az világjáró ember.

E. Á.: Igen. Világjáró ember.

: Hát akkor még nem tudtam, csak magam, csak magam

: Hougou nekem egy régi nőket. Hát... gyerek voltak.

E. Á.: Tessék csak nyugodtan nevet mondani. Nyugodtan.

: Gyerek voltak.

E/21.

A - oldal

: Hát mondom. Amit tudok, mer' édesapám
bár ne is tanítottam volna meg cigarettázni
De fiam játszód el a

Férfi énekel: 10. / Van két lovam, mind a kettő sárga... (Dallam, kéreg, kottamellék.)

E. Á.: Ezt is eldaráta neki?
: Édesapám ezt citera. Ő meg aztán...

E. Á.: Maga táncot rá?

: Táncot.

E. Á.: Mit táncot rá? Ilyen kancsatancot?

: A kancsatanc megint más.

E. Á.: Az megint más.

Előző férfi énekel: 11. / Bokor alatt a kancsatancokkal játszik... (Dallam, kéreg, kottamellék.)

E. Á.: És azok tudták ezt valahik táncolni annak idején? Kik
tudták erre?

: Az öregek.

E. Á.: A kancsatanc, a pártoromberek?

: Ez még semmi. Hanem az öreg-cárdák.

E. Á.: Igen? Azt is csináltak?

: Két bot igy le vót téve, itt vót egy öreg bor, a másik
öreg vót a fejemen.

E. Á.: A botok között vót az öreg falas hátján? A botok között
vót az öreg?

: Vót, vót, a másik még a fejemen.

E. Á.: Ahán.

: Akkor áttöttem ide.

E. Á.: Ahán.

: Most...

E. Á.: És akkor melyik dalt, mót't dalolták, mikor ezt
tanulták?

: Ezt más dancok...

E. Á.: Más. De melyiket dancolták?

: Az öregek.

E. Á.: De melyik mót't?

E/21.

A - ddal

- : Azt én ..... akkor gyerek voltam
11 éves koromban volt.
: Ejderom én.
- E. Á. : Hm .....
: ..... a lábát, a mindenit. Nem káromkodok
A lába mindenit, de jól jár a lába.....
- E. Á. : És azok táncoltak is neki?
: Azt nem tudja, hogy táncoltak...?
: Azok nem táncoltak.
- E. Á. : Azok nem táncoltak.
: ..... komoly, nagyon komoly... mint ahogy mondtam
előbb is, nagyon komoly, olyan összerokkolytam.
- E. Á. : Hát kik hirték ott táncolni? a maga fiatal korában?
: Hű, velem együtt idősök nem a'm úgy
mint most.....
- E. Á. : Na de akkor, Falus Betyár, akkor maga gyerek volt, akkor
azok idősebbek voltak má, akiket gyűjtött már a Bartók
meg ilyen magukfélékétől. Azok kié voltak? Kiknek a nevére
emléksz, akik énekelték, vagy táncoltak ott neki? Próbáld
visszaemlékezni. Kik?
: Susócki György.
- E. Á. : Susócki György? Az táncolt, vagy énekelt? Az énekelt is
neki?
: Az énekelt.
- E. Á. : És ki táncolt? -Vágsz -

12./ **Cyngyom** ..... száz forint az ára... (Dallam, közeg,
kotta mellékl.)

-Vágsz -

13./ ..... **Hírek jöttek, Máriát készítették...** (Dallam, közeg,
kotta mellékl.)
(Mária - duc)

A - oldal

- Vágás -

..... József

E. A. : Mikor született?

..... József : 1914.

E. A. : .. 14 - ken.

: 9. hó 24 - en.

E. A. : Hol született?

: Hol? Hát Lábodon.

E. A. : Lábodon?

E. A. : És?

- Vágás -

!..... József 14. / ..... midőn Szűz Mária ..... (Dallam, szüreg, kottamellék)

Nő a

Én lefekszem én ágyamba, / Imádság /

Minden testi koporsómba,

Három aaggal engem itt vár,

Egyik önz, másik vigyáz,

A harmadik a bűnös lelkemet várja.

Fehér rózsza Mária,

Jézus engem találja

Jézus ajtómba

Boldog azon ablakomb

Ablakomnak négysszögletben

Négy négy örző aaggal.

Önizetek aaggalok,

Hogy én is abba a boldog órába nyughassak,

Amellette Krisztus lelkem született.

E/21.

A - d dal

Én kilépek én ajtómon
 Ott látok egy aranyos szent egylezat
 Kiri aranyos, belli irgalmas.
 Ott tartja a kétszer hét szent misét
 Jézus hét csupa vért felszedik
 Az angyalok etetik
 Szűz Mária nak bemutatják
 Szent só, szent vendé.

Bizony mondom, aki ezt este reggel elindulkorra
 Velem len a paradicsomban.

E nyitmadár. — Vágs! —

Máttyás György: ..... kertbe van egy szent kért, ott mossa

Krisztus unuk a szent sebggyeit
 Gyertek ide keresztények nézzétek a sebei met, hogy
 a zsidók megéldöztek, vasvesszővel meggyapkodtak, két
 csőpp vér elcséppent.
 Az angyalok felmédtek, szárnyuk alatt
 A magas mennybe felvittek
 Az egész mennyországot
 Minden karangok móladoznak
 Minden gyertyák gyúladoznak
 Minden téllök öniknek
 De csak az egy nem örül,
 Aki apját, anyját megverte
 Faj és nem vertem, csak g
 Fogd Szent Péter a kulcsot
 Mutass neki méles poros utat
 Amelyeken az ördögök sokszor járnak
 Drágalátos felnyer Jézusom
 Ne csellehidd ezzel a bűnőssel

E/21.

A - oldal

Mig ez a túlvilág ezt az imádságot
 El nem mondja égen mennyi csillag
 Földön mennyi levél, földön mennyi szem
 Este lefeléssé, rége felélelssel

Tudja

Mikor időzöl e kisded Jézusom

Amen!

E. A. : Gyuri bátyám ezt ki tanította?

H. Gy. : Én, az édesanyám ^{az} tanította egy öregasszonytól.
 Annak az asszonytól, annak az öregasszonytól juktól
 volt az úr. Az én nagypám amíg kavarát volt,
 osztán ezek két lányok voltak és mondták az édesanyjammal
 hogy gyere Jéli asszonya megkérte a imádkozni. Ezeket mind.
 De még mást is van.

E. A. : És ez, Gyuri bátyám most mondd be a teljes kerít:

: **Matyas György**

E. A. : Mikor született?

H. Gy. : **1905. március 6-án.**

E. A. : 1905. És itt tetted születni?

H. Gy. : Szentkirályban születtem.

E. A. : Már mint Pongyaszentkirályban?

H. Gy. : Nem, itt Rinyaszentkirályban.

E. A. : Ha, Rinyaszentkirályban.

E. A. : Igen. Igen

: Szomszéd község

H. Gy. : Van megállóm, majd eszembe gynt.

H. Gy. : De kokom ám minden este imádkozni.
 Mámra emlékeztél van.

H. Gy. : Ha van a emlékeztél.

H. Gy. : Többetül a Krisztus Jézus a szentséges ...
 Ez a szentséges szent kasszi

E/21.

A-oldal

Fajde igen fájval a pentéges ment sebjei
 Kisélet kivagyon téve, ki vagyon nyitra
 Ki ezö . . . . . világon találkozza olyan untör
 Aki ezt az imádságot napjában egykor elmondandá
 Péntékön háromszor három szelét a pokolból kiszabadítva
 Atyját, anyját talajdon magát
 Aki ezt az imádságot hallja és még nem tanulja
 Krisztus Jézus elü hivátja,

Iddig vót.

E. A. : Ez este vagy reggeli ima vót?

H. G. : Talált este . . .

H. G. : En mindig este szokom imádkozni, Rége nem.

H. G. : . . . . . Istent találjon

Szent névén.. keressen

Szent vérvén megrögtson

Önizz auggal éfélig

Éfél után Jézus Krisztus mindvégig

Hogy névem el ne aludjék,

Gyarló testem nyugodjék.

Engedd nekem meg . . . kegyesen

Atya- fiu fölségsen

Élsen örök dicsőségbe

Hast és mindenkor

És mindörökké, örökké.

Amen

E. A. : Ez is esti vót ?

H. G. : Este, mindig e . . .

— Vágsz —

E/21

A - oldal

Főszf:

Vót egy csapat

E. A': Többen vótak

: Többen.

E. A': Na és? Vót egy szóval, amitől ... dobhat?

: Igen.

E. A': Szent meg mi vót? Távolabb ... Nem vót felállítva valami?
Dehogynem. Egy darab hasábfá.

E. A': Így van

: Azt kellett eldobni, eldobni.

E. A': Na és ha nem találta el? ... Hát vót egy pártos is, aki
azt

: Vót.

: Na, és ha?

: Ha eldobta, a pártosnak fél kellett állítani és akkor foghatott
meg valakit a botjával.

E. A': Csak aztán lehetett megfogni.

: Ha valakit sikerült neki megfogni, akkor cserétek, akkor az lett a
pász: ... mindegyik válaszított egy keret, egy ország, török, magyar.
horvát, német, olasz. ... akkor: Na és ha ki mozdította a keret, ^{akkor} Te kellett ^{neki} figyelni a labdát és
el kellett találni, valakit megdobni.
- Vágás -: Vót, hogyan, vót. Ha pedig szépen repült a labda, akkor
az ellenfél a labdát elkapta, ...

E. A': Akkor cseré vót.

: Akkor cseré vót.

: Vagy ha eltalálta esetleg a ...

: A punizás meg még vót, mintén nekik, szóval ...

: Mintén sorozással a gerkele, vele szemben volt az
adogató, a dobó, aki földobta a labdát, sokszor cserézt is

: hogy imitálta a dobást, akkor az első kiugrott, hogy

: mindegyik dobta a labdával. Hogyan eltalálta, akkor ő volt

E/21.

A - oldal

a puzsi. Akkor neki ki kellett állni.

E. A': Csapat volt?

: Csapat volt. Egy csapat volt.

- Vágás -

: Április 23-án Szt. György nap előtt való nap délután a gyerekek, minden gyerek, iskolások kimentek az erdőre, helyesbikk: a legelőre, - két erdőnek nevezik -, és nyírfaágat vedui. Nyírfaágat hazahozva este, Szt. György nap előtt este bekötötték vele a kerti kaput, az istállóajtóra ráfújták a lakás ajtajára, nehogy rontás, nehogy a boszorkány megnyomja meg a teheret, hogy elmenyen a tejmel a...; elapadjon a tehermel a teje. És attól kezdve megkezdődött a gyerekkel a csoportos kirándulás, a nyírerezés. A nyírmezőbe, a nyírfa kátyut szítek és nyírfaeszközök te beleengedett üregek, mindenki egy literrel v. üreggel vitt haza.

E. A':

: Nem volt kimondottan sem. Egyszerűen fűvet használtak itt, a pálinkába valahol ezerjő fűt. Azt használták ezerjő fűt, egyérfarkul köröt fűt, s ezte. S akkor köhögés ellen, kékre heptikára, ~~azt~~ használták az ezerjőfüjes pálinkát.

E. A': S a szentelt barkát nem szokták-e szlamise használni?

: A szentelt barkát el szokták égetni.

E. A': Mikor?

: Hát ezt én bizony, már nem...
E. A': Következő ében.

: A következő ében égették el a szentelt barkát. Az időt. Mer minden hátsz, még az égés is sokat lemmi fokhagyma maggal és egy kis borsborszeses üreg szentelt víz, nehogy a boszorkány megnyomjon valakit, vagy rontás éje a házat.

- Vágás -

..... nagy kés. A diszubólo magyis.

E.A.: A szalmasszék?
: Nem a szalmassék alá.

E.A.: És?
: Deszkák. Deszkán

E.A.: Nem mondták az öreg, hogy milyen szándékkal?

E.A.: Elhárító szándékkal?
: Elhárító szándékkal, hogy a boszorkány ne nyomja meg az alvót.

- Vágás -

: Amikor jégeső söt, akkor kidobták a fejét az udvarra, hogy erre elhárítsák, - hogy jelképesen bizonyítsa, hogy elbizgják a jéget vele.

- Vágás -

E.A.: 1971. szeptember 10. Nagybáld.

Adatközlő: Korcs Ferenc kötélgyártó-mester.

E.A.: Hány éves?

K.F.: 44.

K.F.: A kötélgyártásnak a munkafolyamata gerebenezéssel kezdődik. Mint képen is látható, a gereben maga is a kendernek a gerebenezése, amelyet fésűkésűvel is kezelve. A kender ha le van készítve, háromfajta anyag jön ki a gerebemből. A fűlött kenderből először jön az n.k. szálkender, utána jön a fűrtli, azaz szakál kender is végül a kóc. A munkák minőségétől függően milyen kötelet gyártunk, olyan anyagot használunk hozzá. Ha finomabb munka, akkor az szakálkendert, ha viszont vastagabb... munkát készítünk, akkor már szakálkendert, azaz fűrtlit használunk, legvégül pedig a munka kötéllhez használjuk a kócot. A gerebenezés után közvetlen ki megy az ember a fonásra. Fonásnak az alapja

egy fonókerék, mely horgokkal van ^{val} ellátva. Attól függ, milyen vastag kötelet fonok, olyan horgot rakok föl, ha vékony fonalat fonok, vékonyabb horgot teszek föl, hogy a sodrát bírja, ha viszont vastagabbat, úgy emelkedik a vastagsága a horgoknak. Na most attól függ, milyen kötelet készítünk, pl. kötőfék fejbe, mint a képen is látható lesz, főként három fonalat, kötőfék-árárhoz hatot, és ha ki van fonsz a fonál, utána zsímozunk, azaz párszmet készítünk. A zsímor a három, illetve a kerekre feltesszük három horgot, három egyforma vastagságú horgot, mer ez a legszűgesebb, hogy egyformán legyenek, mer amennyiben egyik vékonyabb, úgy többet fordul, a kötélnél már nem lesz egyenlő. Most ha feltesszük, am felakasztunk három fonalat és a fonál végére kitesszük ún. hengertűnglét. A hengertűngli az egy ember helyettesít, amely jesszen tartja a fonalat, úgy hogy a kötélnél egyenként legyen és egyenkéntesen tudja a gépet bírni. Na most felakasztunk a hengertűnglihez egy hengert. A hengerre szakszítjuk magát a három fonalat, a három fonál közé betesszük egy kőt. Az egy főtől készült szíjt sz. Abba beletesszük a három szíjat és a kerek hajkésével, úgy ahogy a sodr ^{alsó} föl, úgy folyamatosan megösi a kötélnél. Tehát a főtől folyamatosan megösi ember előre. Na most mikor végére ért, úgy visszahajtja, hogy le tudja szakítani a fonalakat. S mikor emekem úgy megösi a díszem, azaz párszma, akkor azután követhetik a szálazás. A szálazásnál van egy ún. kőr. A kőr az négy kampóval van ellátva, melyre föl kszmal akasztva a kliderek. A kliderek azok egy kampós vasak, amelyekre fölközzük a párszmaikat a végeit. A párszmaikat a végeit ha fölkitjük, utána felakasztunk hengere és a henger, a párszmaik közé betesszük egy kőt. És utána megindul maga a kötélnélverés. A kerekhajtó hajtja a kőrt, ezáltal sodrja a párszmaiba és ha fölközzük, úgy én a lennel elindul és úgy len nekem két kötélnél. Ez egy alapkötelet, ezzel a befejezése

utána még kéreésre történi, hogy a fölbontást meg-
akadályozzuk. Na most attól függ, milyenfajta kötelet gyártunk.
Ha kötőfelcszart csinálunk, annak a végibe csatot teszünk, ha kötő-
felcszart, abba karkát teszünk és mikor, milyen kötelet készítsük.
Ugyanúgy készülnek azok a madzso-kötelek, rütköző csigasor
kötelek, akkor más kötelek, szóval nagyon-nagyon sokfajta ága-
zata van ennek, hogy mire, milyen kötelet gyártunk, de az
alap mindig ugyanaz, fonaltól indulunk ki, és azután már
kötélvastagságtól függően abba hízot teszünk, huzatot teszünk,
vagy házat teszünk, az már teljesen mindegy. Csak az
az a lényeg, hogy mindig meg kell szilárdítani, hogy mire
len^{ez} a köté. Na most akkor készül az ún. "istráng". Az
istrángnak a segít arra hogy a halmfalra fel lehessen tenni azt
a kötelet, be kell másolni. A másodli, azaz a csikó,
az egy szaro, kiképzett szaro, amit úgy kell csináltatni.
Teljesen nem egy bizonyos tevésszar, hanem direkt ilyen felü-
sők tudnak ilyeneket csinálni, és ezzel fűzzük át a kötelet.

E. Á. : Milyen gazdasági és néprajzi vonatkozásait tudnak itten
ennek az egyőz makulának?

K. F. : Ennek a szakmánál leginkább a csikónál voltak hagyományai
ú. piros csikókötél felcszart karkát csinálni és szart,
mert a néphagyomány szerint ha nem volt piros, ha nem volt
piros a kötőfelcszart, a néphagyomány szerint szemmel verték
a csikót.

F. F. : Hogy Nagyatádon öt kötélgártó-mester is működött az
1900-as évek elején és majd a 20-as években is, röze-
járt az is, hogy valaha Nagyatádon a csikótanyákkal
munka a fellegről volt. Az itteni akkori nagyhírhíros és
maga a parasztság is kimondottan csikótanyákkal fog-
lalkozott úgy Nagyatádon mint környékén és a környező
falvakban is.

- Vágás -

Férfi: ..... elment előttem. Mondom én ma nem megyek
haza, mer aki nem esett bele, az ott maradt a közetkező
szállítványra várva. Nahát egyszer aztán mer ott nem
az anyja neve szerepelt hanem aptya neve, apám György
vót, jól megjegyeztem oroszul, Georg. Nagyi István,
Georg, mindig a külső oldalán! Hát aztán delután összehívták
a menetet és még az ebédet is kihozták utánunk a tábor mellé,
mer nekünk már a táborba nem vót szabad enni. Még akkor
aztán még a tábor főkapuja is név szerint, hát kiem az -
hívták ki az ebédet má nekünk kiint a tábor mellett és láttuk, hogy
holán hazamegyünk, mer az orosz katonák a kerünyeket le -
hajtották, a závarzatot, - tuggya mi a závarzat?

Tábor Máté: ^{Jeged.} németül verschluss, magyarul závarzat, - átkötötték fehér
gyolccsal és gyűtek oda az oroszok, mer azok elcsúsztak benne -
ket meg, hogy az őrség, ne hogy elszökjünk, vagy mit tudom
én. Átkötötték fehér gyolccsal a závarzatot és gyűtek oda,
hogy szerbusz barát, szerbusz barát asszonya, már nem ellenség,
hanem barát. Nahát aztán este Georgeska már a város
nagy állomása volt, - bevonították. Nem, azt az éjszakát
még ott kellett tölteni, ott aludtunk kiint a szabad ég alatt,
- hát nyár vót - még ahó vótak szerbvényt még emberket,
ahó a mi szerbvényünkhöz, - még ott is találkoztam marcaliakkal,
akik más táborukba gyűtek oda. Na hát aztán másikt...

- Vágás -

Hát aztán elindultunk. Aztán 32 nap után haza. Éjjel - nappal, -
ma jó hát voltak megszakítások meg, hosszú szerbvény vót.
Vót olyan hely, ahon hát mozdony e mellett állt
Sokan vótak, meg aztán hát az orosz katonák nem 20
tonnával, hanem mind 60 tonna, még nagy, nagy szerbvények

E/21.

A -oldal.

vótak is hát így az vót a rigaz, hogy minden dőccenés-
 nál má odább-odább, kaza fogunk érni. Hát aztán jöttünk
 föl, Georgsz, Rosztoo, föl az Azovi tengernek föl, Dnyetro-
 petrovszk, Zaporozse, Nyerster, Dnyeperek keresztül megke-
 nültek, aztán le. Minden vórost nem tudok arra. Aztán
 vissza Romániának, Yasy. Ez egy határmenti kis városka.
 Nahát ottan megállt a szerelvényünk, újabb parancsra kellett
 várnunk, vagy engedélyre Moszkvából, hogy átlépjünk az orosz-
 román határt. Hát aztán eccör gyűnnel az önk, hogy le-
 szállni, mehetünk. Mer ott áterhünk Yasyk, odáig vót az
 orosz nézős nyomon, átsereltük román szerelvényre, aminek
 újon csak bekénülünk Fogsdik, azon a vonalon, amenne.
 Nem azon a vonalon, de újon vissza Fogsdikre bekénülünk,
 fűrésztöltek kenuinket, hiszta

.....
 nahát aoltak, st. is hát rose fejtém el azt az utolsó him-
 tilletadásunkat, - az vót talán az utolsó, mikor ott a
 főbb kijáratnál a lágerben, - hatalmas nagy láger vót az it-
 német fővős zenekar jározotta a Rakóczi-indulót és ott
 vótak az orosz magas rangú tisztok és egy magyar őrnagy
 vezénnyel, hogy zászoldaj jobbrz tisztelőj. Hát
 kérvem 1500-1600 embert még egy menetben tiszteladást
 nem látham, nem is csinyátuk. Hát kérvem azt a le-
 szerést, ami vót ott a díszmenet én egy kicsit hátranztem,
 hát de mindenki tudta mi az. Mikor egy-egy közel
 hogy tudom magamat kifejezni, hogy r.... r....
 kicérünk a lágerkapun. Nahát aztán már ott állt
 a vonat szerelvény, román szerelvény. Húsz ember vagon,
 szóva vagononként húsz-húsz ember, és hát beszálltunk
 és hát gyűntünk Románián, Erdélyen keresztül, Király-
 hágon, Haros-menten, aztán Nagyszrad, ^{illetve} Kolozsvár, Nagyszrad

Biharkezesen. Ott megillt a közvélemény, hát ott határozás volt, ugye,
 román-magyar határozás. Hát nem tudtuk elgondolni, hát ha
 vagyunk mi, kista olyan csak munka mi volt a határozás
 meg egy ilyen tárgyalás. Hát mondjuk neki, hát
 "Wo ist der Kamerad?" A magyarok vagyunk. Hát nem ismerjük
 a munkát, ilyen munka mi ^{meg} nem látnak, ugye a régi munkás
 a khaki munka volt, Boeska munka, stb. stb. Na hát aztán
 ottan csak egy mozdony-csere volt, a román mozdonyt le-
 kaptuk, na aztán gyűlt a mozdonyvezető. Ne féjtek
 gyereket azongya: " pár perc alatt Debrecenbe leszünk " azongya
 "új a mozdonyom, maj kapcsolok. - Hát aztán elisindultunk,
 Biharkezesen, Püspökladány, Kab, Debrecen. Hát aztán ottan
 voltak kemények is, hát a leglátás azongya után, aztán még
 ott is beszéltek: "Zászlóalj vizsgál, hátra arc", én jöttem
 az eső után. Kezembe nyomták a magyar nemzeti zászlót
 kerestem a debreceni Pavilon lakásába. Hingra enni
 adtak, kondérok voltak ottan a lakásán. Enni adtak,
 újra befüröztök kemények, újra tiszta munka adtak és
 ott ma ugye sok irada volt, hát adták meg a dokumentumot,
 de amit előbbre is írtam, de hát itt kaptam meg a
 dokumentumot, ami arról szól, ami személyes tulajdonom van,
 munkám, lábbeli, saját tulajdonát képezi, seki el nem veheti.
 Ez az intókirat, őrizze meg, mer még munkák lehet rajta.
 Hát aztán ottan volt egy orosz felborulás, vagy mi, tartott
 egy nagy beszédet, amit magam fordítottam le. Házajötték,
 nektek megvan itt ^{höl} a jussotok mindentől, a munkához, esetleg
 félbirtakhoz is, mer ha az urak, grófok vagyunk félbirtot-
 ták a nép között, hazamentek, jogosan követelhetik a
 jussotokat. Hát aztán itt megszünt a század-parancs-
 nokság, itt megszünt az ezred-parancsnokság. Itt nem pa-
 rancsol seki, mindenki mehet a maga házája fele.
 Ugye. Vonatokat indítottak, újra szponkat, akik ^{hát} főmegestén

E/21.

A-oldal

talán másfelé mentek, de én nem szálltam be a vonatba. Este 9-kor indult egy személyvonat Budapest felé.

— Végén —

és két személyvonattal jöttünk Budapestig, reggel jöttünk a D-i pályaudvarra, a Ny-i pályaudvarra, mert a D-i pályaudvar Budán, a Ny-i meg ott volt valamikor, most nem tudom, Engels tér.

J.M.: Most is ott van.

: Engels tér, Moszkva tér.

J.M.: Nem a kádai, vagy a pesti oldalon.

: Nem. Igen a régi Ny-i pályaudvar.

J.M.: Az van most is.

: Igen. Most mi a neve? Engels tér? Mer valamikor Berlini tér volt.

J.M.: Most azt hiszem, Marx tér.

: Marx tér?

: Ottan, odaérünk.

— Végén —

E/21.

- B - oldal -

: Nahát ott aztán adtak enni. Ott aztán autóval át- szállítottak a D-i pályaudvarra Budára, ugye ott, kiabáltak, hogy akik nagykanizsai vonalon D-i pályaudvarra óhajtanak tovább utazni, azok gyűjjenek ide az autóra, aztán kivitték bennünket.

- Vágás -

Na jó van.

F. H. : Igen

: És hát ott aztán hazafele jöttünk. De bizony sokan úgy néztek ránk mintha nem tudom mi is, ugye.

: Még akkor még létezett valami új osztály is, vagy mit tudom, mert elvittek a Balatonra.

: Nahát ide értünk Balatonmáriára, leálltam a vonatnál, az igazatémnek híven volt egy zászlósom, Dudas Jenő, zászlós volt. Egy tiszti szerelvény előtt indult két helikopter, mint mi legényesség. Azt mondta, Pista, ha jössz haza, itt lakom Mánán, - aszongya - "gyere be hozzám".

Hát aztán igazatémnek híven leszálltam. A vonat elment, aztán bemegyek, - tisztelgek -, zászlós úr alá- tosan jelentem. Pistám! - Aszongya - "Hát ezer év óta nem láttalak!" Mit iszunk, mit eszünk?

o/o

: Zárkóba ír!
 : Nem sajnál zárkóba ír, Duda's sajnál, azongya... az megírta. Hát aztán...
 De ma innen kiabáltak a máriai, a keresztény felső állomásai.
 Abik Marcali felé utaznak, tiessenek mer itt a vonat, vár rajtuk.
 Pláne ha van köztük hazatérő hadi fogoly. Hát aztán a Duda's kiabált. Váragnak itt van azongya. Heg is várta a vonat.
 Hát aztán így firtalltak, hát kőp a dili, egyes vonatnál haza-
 érünk Marcaliba. Itt is volt valami kis kaja-ostás. Hát itten monogya a feleségem is meg a többiek is, hogy minden vonatn ki voltak grümii, mer retődött fogoly haza, inwend is ommald is.
 Hát a legnagyobb örömem volt a világon, amikor ott ezéka régi is -
 merőök meg találkoztam újz.

F. H. : Pistk b'cni, mikor jött haza? 46 nyarán?

: Nem, 47.

F. H. : 47

: 1947. június 29. Péter és Pálkor értem haza.

: És mennyi időt töltött tőlöl összesen a hátonban, mikortól?

: Ez is érdekes?

F. H. : Csak időben, hogy mennyi időt töltött tőlöl?

: Hát ez...

F. H. : Mikor kerülhettek be a hátonba?

: Hát engőm... később kerülhettek be, később, mer ^{hát} kimaradtunk
 wo, no hát mi még is tudnám ezt magának mondani...

43-ban, 43-ban valamikor... Nem is tudom már biztosan ez...
 és hát ugye... én azt mondtam tovább nem megyek, én nem

megyek tovább, nem megyek. Hincik mennyek el, mikor azt
 mondják olyan zsúfoltság van abba a német..., hogy mi
 ehon dögöltek, meg nem tom mi. Hát....

F. H. : Szóval a domi események nem...

: Douba nem voltak. Bár voltam a Donna' ugye, mert
 még sőt töl is hát ott, ott

F. H. : Csak később.....

: Ja

: Donna'

F. H. : Persze

: Her hát ugye Georget meg Rosztor hát az til van a Donna,

az ott van a Káspai tenger is a Fekete-tenger

F.H. : Persze

F.H. : No most mikor megerkeztek ide Marcaliba, akkor kapott földet?

: Nem

F.H. : Nem? Miért?

: Bemondjam?

F.H. : Persze. Persze.

: Na de hát azaz nem túr nyomdafestéket.

F.H. : Nyugodtan mondja, nem lesz ebbü. . .

: Hát kérem. Nem volt se munka, se kegyel, se posztó, se feleségem ement a, volt a kulakoknál ott, markot pedett úgy kapott egy kis kegyeret, kegyelme szót. Hát nem tudtam menni onnan - taládjak úgy, hát én tanultam ott kinél jócskán egy kis szakmát, de hát semmiféle üzem, semmi nem működött. Hát belementem a közhelyházba, hát két látok ott benne aki hát nem odaváló ember volt úgy, egy három osztályt végzett egy olyan ember volt, aki a földet osztott

F.H. : Itt volt ez Marcaliba?

: Marcaliba

: Itt. Hogy hívták?

: Szabó Józsa. Heghalt má. Itt mondom neki se, nem jó nekem 5 katezter, hiszen nincs jószágom, itt, itt. Egy katezterent adjátok nekem is hát legalább a kegyeremet hát valami majd tudjam biztosítani a családomnak.

: "Nincs" - asszonya. Kiosztottuk neki itt hon volt, asszonya - "minek menté e?" Hát ez ten van az izébe? Beem van?

F.H. : Persze.

: Fogja? - Na, hát aztán használtam olyan szabokat, ami hát nem odaváló. Megmondtam neki: "Én nagyon jó jöttelem volna ki, ha te menté volna e, én meg itthon, itt ünék az iródatk. Ugye? Nem tom te melód amikor meggyűtt az embernek a SAS - behívó, hogy mennyen, vagy se mennyen, majd megke - resték úgy, ha nem menté e. Tehát így földet nem kaptam semmit sem. Hát aztán utána itten mérnök járt, mért ezt azt is. Hát mérnökhö bekenitem, hát egy kis pénzt tudtam keresni akkor. Hát ez a Kétyó árok itten lett árköv, majd a Boronkai árköv, odai is bekenitem, má ott is egy kis pénzt tudtam szerezni a családomnak. Na de nem

E / 21.

B - oldal

Na de nem mindennap. Még én nem szerettem még a díszűrt se megöni akkor még oda is elhelyezkedtem a szögledra ütöttük a markákat, mög a díszűrt vágjuk

Nem rőt nekünk se kizárunk, se ez, se az, ugye.

Hát aztán onnan még bekerültem a Földművelésügyi miniszter hűtőszobájába, hát ott kizárunk - voutunk az árt. És ott voltam egy évig. Onnant az ... elkerültem a malomban, ott kizárunk két évet. Na akkor itt megkezdődött Marcaliban a lakóház építése, itt aztán má költött az ember nagy, hogy akkor má nem rőt mese, mindennap dolgoztam. Tetőreigeteknél dolgoztam még csak elkerültek a lakóházak is onnant ^{mégma} mikor má bejöttek a katonák ide a lakóházban megalkult a hadosztály javító-műhely is oda bekerültem a hadosztály műhelybe, ott kizárunk 10 évet együtt, amint aztán meg is rokkantam. A kezeim olyan izületesek lettek, nem tudtam ... hát aztán most nyugdíjra megyek, de

sajnos 6 éve meghalt a feleségem is. Most má egy éve is elhunyt. Hogy meddig? Majd a jövő kitér. Ma sok nincs vissza, 70 éves vagyok, aztán itt van az idő, el kell marhózni.

— Végén —

15.)

Fehér László ballada

Török

(Dallam, szöveg, költés.)

Dömötörfi
Főzsef

Csak aludjál, csak nyugodjál
A bátyádnak vége van már
Hadnagyuram, hadnagyuram
Átkozott légy hadnagyuram

Víz előtted megáradjon
Sár utkad fölfakadjon
Lovad láb megbotoljon
Földre téged agyonnyomjon

Mosdóvized vére valjon
 Kezdőmehád möggypulladjon
 A kényered kőre valjon
 Istén tégéd mög ne aldjon.

— Valgát —

16.)

Dömötörfi
 József

Bogár Imre (betyárdal)

(Dallam, szöveg, költőm.)

Zavaros a Tisza
 Nem akar apadni,
 Mert az a híres Bogár Imre
 Atul akar menni

Atul akar menni
 Csikót akar lopni
 A kecskeméti nagy vásáron
 Pelust akar csinálni.

Kocsmárosné hallja,
 Van-e vacsorája
 Van-e vacsorám, paprikás hús
 A vendégek számára.

Kocsmárosné, hallja,
 Száz ricce bort adna
 Megkínálnám a vármegyét
 Hogy ne legyenek rabja

E/21.

-B - oldal

Humcut a vármege
 Nem iszik belőle
 Mert a kegyeny Bogár Imre
 Most van a kezébe.

Kezére, lábára
 Duni Marcsa a babáját
 Már hiába várja

Nézz ki Marcsa, nézz ki
 Ablakod firkangján
 Most hiszük Bogár Imre't
 Arany szél paripán

Arany a zablája
 Ezüst a kantárja
 Mert ez a híres Bogár Imre
 Anyak a gazdája.

Harangoznak délre
 Fél tizenkettőre
 Most hiszük Bogár Imre't
 A pestő helyére.

Harangoznak délre
 A tizenkettőre
 Hóhérs mondja, Bogár Imre,
 Aljon föl a nékre.

Fölállott a kékre,
Föltékiint az égbe,
Faj, Istenem sok rablásim
Most jutnak eszömbé.

Kiapadt a Tisza,
Csak a sava maradt
Még halt szegény Bogár Imre,
Csak a hirt maradt.

: Főzsi bátyám ez nagyon szép volt. Tud még valami ilyeneket?

Főzsef: Még tudok, tudok egy párat.

: Hát mondja őket Főzsi bátyám, hallgatjuk türelemesen.

17.) **Csali Pista** (bettyárdal)

Dömötörfi Főzsef: Esik eső szép csöndesen csöpörög,

Csali Pista a csárdában késeréig
Kocsmaósné bort hozza az asztalra,
Marcsa lányát állítsa ki a posztra.

(Dallam, közeleg,
kottamellék.)

Anyám, anyám én a posztot nem állom
Onnand alu. jön már kilenc százhar lókeletem

Csali Pista nem vette ezt a réfára
Fölugrott a kispej lóra hátára

Csali Pista elnyugtott messzire

Messzi, messzi Bakony erdő szélébe

Lóra lába megrögtött a fenyőre

Csali Pistát ott fogták el örökre

Csali Pistát feltették a kocsiára

Csak azt kérdi, hol van az ő pejlősz
 Büszkén mondja a zsandár főkapitány
 Csali Pista nem ül többet paripán.
 Csali Pista meghagyta feleségének
 Gondját viselje a gyermekeknek
 Hogy ne adja sem cikósna, gulásna
 Azt az egyet taníttassa betyárra.
 — Vágás —

18.) **Endréd báró lánya**

Dömötörfi József:

Júl. a Tiszán az endrédi határban

Ballada (Dallam, szöveg,
kotta mellékel.)

Kizöldelt egy száraz nyárfa magában
 Ez is bizony az Endréd báró nyárfája
 Fuhász legén búsulni jár alája

Fuhász legén szíve nagyon szomoni
 Előeresi a funugláját belefúj
 Funuglaszóját hallik egy ablakon
 Hogy ébredjön föl a kőnyezemű kisasszony

Kis is nyílt az Endréd báró ablaka
 A kőnyezemű kisasszony más ki rajta
 A kisasszony így sóhajt föl magában
 Mert is löttem Endréd báró leánya

Harmadnapra Endréd báró bújában
 Kinyitja a legközelebbi kúpjára
 Megkérdezi a legöregebb juhászt
 Nem-e látta a kőnyezemű bűvölant.

Nem láttam én báró úram úgy mondom
 Harmadnapja bújásom is odavan
 Harmadnapja bújásom is odavan
 Talán bizony a kisasszony bele van.

Enchéd báro fölpatant a lovára
 Iggyenésen a juhász bajker tanyára
 Aggyon Isten juhászi bajker mit cizválts.
 Nem-e láthad a kökény szemű bárolaut

Nem láttam én báro uram igazán
 Ha nem miszi vizitálja a tanyám
 Tanyámow a cifraküröm pész baltám
 Mellette a tajték pipám, sunyudám.

Tanyámow a cifraküröm, a szézbaltám.
 Szüröm alatt a kökény szemű bárolán

Arra alá ledsták már azt a fát
 Akire a juhászlegényt akaszták
 Fújja a szél göndör haját, bajusrát
 Nem öleli többé már a bárolaut.

Faj Jateuém méo szerettem a bárolaut
 Fobb lött volna szeretni egy begémlaut.

—Végén—

Dömötörfi
 József

19.) Csöndes... este szállott le a puztára (Dallam, szöveg, bottam.)

—Végén—

Tóth Mikály
 a Népm. Helyes
 felfaragó

A nyírfadgat azt milyen bárona cébra használták a
 régi időken?
 Hát Szt. György napkor szokták, Szt. György ^{nap} előtti való
 este a már akkor a nyírfa kilereledzött. A tüköl aj-
 tóra osztán az iszkélöz a marháku. Valami
 régi kbona vót e. Azt hogy hát akko nem

tuggyák megrontani még hogy az állat nem betegszik meg, valami ilyesminiről volt ez a. Még az pláne a fejős tehene hogy ne tuggyák megrontani, még hát ilyen nyírfaágba csináltak ..... a szarván. Még mikor kihajtották a tehenet például ugye piros ronggot kötöttek a fejére. Az még azért volt má például a parasztnak nem az uraság csordájába, vagy a tehenészetbe, hogy hát még ne igézzék, mer amikor a tehen megellik ugye, vagy akár az ürő, akár ... akkor nagy tögye van. Mer .... megigézik, akkor elromlik, vagy megrontják. Ennek ugye igen sok fordéka volt. Hát mondok Szt. György napkor eztet a. Hát tudom én is mer én is szoktam eztet tüzni ezt a .... rámbizik édesanyám, hogy vigye a kórházhoz, diszabol ajtóhoz. Ez valami régi babona ez a nyírfaág.

: És ennek volt valami hatása azért, vagy szokás volt?

: Szokás volt.

: Na most Mikály, híri a kóti csárda az következir a ..... néni mesélte, hogy emlékezem-e rá?

: Hát Jukei Leptegen lakott az öreg Tóth erdősnél az anyósa akkor volt 80 éves, én voltam 18-19 éves. Vardos musztáros az apja béres, első béres, Vardos musztár. Elmentek Segesdre kocsisz. Hát visszafelé mikor jöttek a buszról ott mulattak ben az izebe a csárdába a kóti csárdába. Ez a kóti csárda ez a Vése és a segesdi határ közepén volt, de az erdőbe, egy ilyen mezeyt ment amn és ott volt ez a csárda. .... ezek is beméntek oda Volt köztük idősebb ember, fiatalabb, beméntek egy kis bort inni, Hát akkor beméntek ezek a lányok is. 16 éves volt a Babi néni. Asszonya ütött asszonya főkerte egy ilyen ilyen szelős gabya ember és megkucótatta, de azt mondta - "igen jó tudott kucóni." Amikor asszonya felmaradt a kuc ugye, a musztárosok ugye elhagyták a zenét, akkor azt mondta - "kis lányom mond meg az időseknél ottlan, hogy a Patkó Bandira kucába."

E/21.

B - oldal

Aztán még akkor apám is kérdezte tőle asszonya: "Bábi néni asszonya: "Hát azt mondta mög: "Milyen ember volt az én apám, asszonya szöke ember volt, szöke piros ember asszonya ugyan olyan volt mint maga teste, csak szöke volt. De asszonya valami asszonya az egyik szemével valami volt. Azt mondta, "ava kinyorgatott, a szemébe". Hát szöke hogy néz ki, hogy hát, szöke úgy néz ki, hogy mikó Ferenc-puszta volt az a história, akkor kaphatott szét. Apám egy gondolt, hogy hát e lehetett ott a hit.

: Most Mikály bűni a tanisznya, hol is ..... a tanisznya amit mondta, hogy majd

: Gyölközött volna, apám ott volt kavarás számado, ... kavarás is. Egy Meszáros János néni a világhírből meglát és az erénytelenül már a háton előtt egy tanisznya. Hát én olyan tanisznya nem láttam, de most elmentek, megkeresem, egy másnapot ráreklizok. Azt hiszem még az öccse a Ferkó, aki még él, ha meglátom, ha palláson van, akárhol, mer még én olyat sohasem láttam. Azon ez a nézke az volt. Piros posztó. Csak azért nem réttük meg, mer igen nagy volt. Ilyen malacpó-tanisznya, ez a régi fűles tanisznya. Ugye. Hát hogyha meglát, akkor megretzem. Csakhat nagy ha nekem nem kell, akkor átadom egy múzeumnak. Mer nagyon nagy értéke az.

: Most Mikály bűni volt itt egy Horváth Ferenc néni fűles, azt hiszem zalai volt az nagy, annak milyen története van?

Tóth Mikály: Hát a Horváth Ferenc Belegbe volt wordás. 20 éves volt, amikor öszte a birkákat, zalai volt ez az ember. Zalába volt és az uraságát a fia belement látható a birkák közé. Asszonya neki, asszonya neki, nem látja, asszonya, hogy az asszonya az állatokat közé nem szabad köröskü mennyi.

B - oldal

A szonnya te laknyos, ^{aszonnya} mi közöd hozzá, ha agyontrátom is, Odament elvettte a kutyakorkbűsöt, mer a wa hajtották uge aaszt, hogy képpite ugrott. Ez úgy klata somfabotta fejkevigü, hogy kétfelü hasatt a feje. Hát 20 évet kapott a Ferko pajtas. 10 évet szögát le, - mer jó vizekedett, elengedték neki ~~10~~ 10 szteudöt. Tehát 30-~~on~~ fölü vöt, mikor méguö-süt, mikor in mégi smertem uge. Hát kérdiztem tüle, hol tanita eztet a bökéritit, mer késükte a lóköriket, még így a parasztoknak uge szerszámuk. Akko nekem emesete, hogy mi vöt a története. Még azt is mondta, hogy hát az aptyának a hátán rajt vöt az akasztófai pecsét. Az anyja mentette még úgye hát, ahogyan azt nekem emonta, azt úgy elmondom mast ^{itt} uge itt.

Pinter: István: Most Mihály k'csi ..., a Károly Zsiga az ki vött?

Tóth Mihály: Hát ez a Károly Zsiga amit láttam ebbe a környébe, mit te hoztál ide, ez a Károly Zsiga ..., ennek az aptya Zalában vöt juhász, de hogy mere pontosan nem emlékszem. ^{szögátem az atádi izete, pléküi-} dha vöt ez ottan pap szola. De kszát vöt különben, csak ipu fészektit pap vöt uge nem kuktá, vagy mit tudom in uge, mer a bszítok között vöt a kuktá, meg ez az uge, csak fogadalmat téttek, de nem vötek papok azok, misét nem tarthatlak.

Hát úgy izétek ottan, nekem szoká mondogatni, hogy hát minden szónap kiipitü hozzáin delután, mer a főpap tartotta a letániát, ez még a nagy misét -, hogy hát az a Károly Zsiga, ennek példakul Gerabim vöt uge lakimul Cembim, lakimul Zsiga Cembim, ez még Zsiga Károly vöt az aptya is az mondta, hogy az aptya is / ^{azé} értéki is anyját, még hát hozott is két dobozt, még ipésmit hozott hozzá mutatásra. Ebbe a környébe föl- ismertem a munkáját annak a Zsigének az aptyának a munkáját.

Pinker István: Szepen faragott az is uggé.

Tóth Miklós: Szepen faragott nagyon.

Pinker István: Most Miklós híri a Kun báró Somogyfajszon ..., azzal mi vót?

Tóth Miklós: Ez a Kun báró Somogyfajszon ez ott vót uraság, hát ilyen kisebb nem gróf még ilyen, csak uraság vót a Kun. Az ize, valahol küntör pusztán hoztak ize, mangalica disznókat Németországhz uggán, tudom ahogy nekem emesétél az öreggye^{be}lek. Onnadj elhajtottak száz darab kan hűdöt, elloptak ezek a kanászok. A Kunnak az erdejébe ott leálltak, mer mikor ma kiverradt, akkor nem hajtottak uggé, ezek delektték, még hogy csak éjje hajtotték a disznóvót, hogy ne lássa senki se. Ez a Kun báró még ment aztán kocsiá, kintörre az erdőbe ..... aztán észrevitték. Aztán odament, aztán azt mondta hogy, mit keresnek ott uggé mer hát akkor tiltva vót az erdő, még gombázni se vót szabad. Gyöfi erdőn, nagy báró erdőn a gombázást tiltották, nemhogy ott szelki hirtözögön. Hát aztán látták, hogy nem tudnak küle szabóduki, éppen külték ezt a kunt, ^{ezek} a kanászok. Hát aztán az öreg nem mondta még hát ahitü en hallottam, hogy ki vót az, lehet, hogy az öreg vót az az epíté kanász, uggé mer kanász ember vót, hát saját magam már nem mondta még hogy hát de hát mlöbe ez így történt, még tudom is mer szögátem ott röze, hogy Somogyfajszon a Kunéna vót egy kollégám, egy Kovács József nevü, ahive ösrejártnak, a juhászok uggé ösrejártnak, aztán az meséte, mer az ott kenu mlöött ember vót, az aptya is ott szögát. Az mondta, hogy még aztat a lémiát is megmutatotta mame mlöött velem grümi. Gyalognit mént köröszkü meli Kopár pusztának. Egütt velem, még

E/21.

B-oldal

azt is megmutattotta, hogy hol lütlek éppen. Mer oda
intellek három fenyőfát, ilyen emlékfát.

Pinter J.: De ez ma nagyon régen volt, Mikály b'cni, ugye?

Tóth Mikály: Hát ez ma régen lehetett.

Pinter J.: Már száz éve körülbelül.

Tóth Mikály: Körülbelül... több volt az ma százta, több volt ma.

Pinter István: Na most Mikály b'cni a levelesi csárda merrefelé volt
Itt a környéken volt valahán?

: A levelesi csárda az benne volt itt a Segesd és Somogy-
szob között az erdőbe. Lapodi erdőnek hívják most is ugye.
Akkor a Cserepesi csárda még Segesd és Alsósegesd és Felsősegesd
között volt. A cserepesi csárdát azt én is láttam, mert családhoz volt
abban az időben. A Kunffy csárda az pedig ugye az hogy
amit az előbb elmondtam, az Váca és Segesd között a határon
volt az erdőbe szinte. A kis... csárda még ugye
még megen mellett volt, ami mint Juhász egy ma'ra
itt.

Pinter J.: Kanizsákat f

Tóth M.: Hát a kanizsák csinyáikra ugye a kanizsák ostort. Azok saját ma-
guk fonták, ami kütömbözö
vagy az alföldi ostorok.

Még kell mondani, hogy egy ilyen ostor, valahogy úgy hallottam
mintha puhogott

Tóth M.: Hát egyszer raggint hoztam At'idről egy fiatal embert,
hogy killese egy kanizsák. Hát mondtam neki, hogy én
aztán nem emlékszem annyira ma annál a fonyásán.
Apám az csinyáta az ostorokat, de mondom, majd valahogyan
elkésettjék. Hát ez húzódott egy ideig, aztán ma akkor nem
tudtam tulle maradni, hát valahogyan mégis megszerítem a
bört, megcsinyáta hát az az ostort. Kaposváron van vala-
milyen... külkereskedelmi mit tudom én ki az, aki
ott kinu járt is az a varsói múzeum igazgató kérte meg,

hogy egy somogyi kanizs ostort sikerzsem be. Hát én aztat megfontattam, persze a nyelet azt én csináltam meg, mert még nem láttam olyan nyelet, mint amit én szokok csinálni.

— Vágás —

Hát azt. Ez őse van ez a kikincs virág. Ezt majdnem mindenki ismeri ugye. Réteken van, mert szentoföde elszántják, elpusztul. Ennek a hajmáját kikédték a juhászok. Ha valamélik juhással haragba bötök, akkor megtörték és bele etették a sózó vállába. A juhász nem vette észre, mert annyira apró böt, szőntette a söt, mikor a birkák megnyaták, akkor megmérgezték tük, mérgezést kaptak. Ezt azért csinálták az a juhász a másikkal szembe, hogy azon aggyanal hi, mer másképp nem tudott neki vetténi. Hát ez egy olyan...

Ugy is van. Itt ezt csinálták.

— Vágás —

Mint ugye hogy hát azt a szilaj-markát könnyű böt megfontatni, mert csak sórt kellett a tűze tenni abba az ismelyk, merré legelt a gója, hogy szembe vige a füstöt. Hát akkor ez aztán elmaladt. Egymással így bötök el, hogyha haragosa böt ugye.

— Vágás —

Igen, hát kével, csak amú kével, ugye ahogyan hullottam, meg nekem is mesétek, meg dicskedett vele olyan ember, hogy hát mikor sórt megzozott a marka. Persze azért én ezt nem hiszem el ugye, mer én má mint m

Na, igen.

Hogy megkerítette ilyen nyírfaággal, vagy mit tudom én mi és akkor a közibe békta, szőlőszőlő, de hát nem mondta még hogyan ké ráóvasni, ugye hát én, - nem is érdekelt, mer osztán én akké ugye, tisztán vótam, hogy sokan áll el a vér. huggás.

Pintér J.

Hát most Mihály bácsi az este kesetve meséli valaki, illetve mondta, hogy ^{helyesebben} édesapjának ördöge vót, úgy mondták.

Tóth Mikály

Hát azt, hogy husvét napján kihajtottuk a disznókat, oszt azt mondta a Mohos tanító, hogy Tóth bácsi gyűjön vissza husvét napján, husvét délelőtt nem hajtott ki a pártor, csak délután, ugye. Gyűjön vissza, - azonnyá van egy kis jó borom, - mer az vót az öreg pincemester -, az öreg Mohos. Gyűjön vissza, majd a gyerek megéri a disznókat. Nem, - azonnyá majd a gyerek is hazagyűn. Oda gyűt a gazda, az erdős, akkor emlékek Mihály bácsi a disznók. Én azondom azonnyá főfogadok magukba azonnyá, mindeniknek a konvenció borába, megpedig konvenció borába, hogyhat ha egy darab disznó is lemegy annu az ugannu, mer ugarr vót, kőni még hát rozsvetél vót, amíg én este oda nem megyek, akkor én fizetem még a bort. Hát kihajtottuk neki szesztőlük őket és eméntük be a pusztába. Hát ezek ott ittak, ugye még hát én is egy-egy pohárra bedobtam, mint gyerek ugye. Amikor kezdött a nap nyugodni, akkor gyűttek a kocsisok is, a családok. Hát erre kiváncsi vótak azt, hogy a disznó nem ment el, mer mielőttük aki vót ott kalács, meg a d. .... is szédte össze a disznókat. Harmadmagára nem bírt velük. Mikor odamentük, a csapásnál a rékiben minden disznó ott össze vót állva és dörmögtek, miöntek volna haza, de elindulni a disznó nem mert. Hát akkor azt hitték, hogy apámunk ördöggye .... , pedig nem vót neki ördöggye, csak ismerte a mestérségit.

Pintér István: Mihály bácsi! Szé. György napkor valami kispó nyelvet említett.

Tóth Mikály: Hát az egy régi babona ugye.

Pintér J.: Hát mindegy. Monnyá Mihály bácsi, hát az ugye...

Tóth Mikály: Szét György nap előtt ami kigót meglát a pártor,
ez egy babona vót ugye, akkor annak kitétte a nyelvét, bele-
tette az ostornyélbe. Hát ezt azért erinyáta ugye, hogy
akkor semmiféle betegség a disznót nem éri, még hogy
akkor jobban még huggya őket önzni. Valami ilyen babona
füződött ehhez a kigó nyelvéhez, - ez egy babona vót.

Pintér István Na most kik vótak azok az ördögös emberek?

Tóth Mikály: Hát ugye ezek az ördögös emberek vótak ezek az
erd... ezek a régi erdősök. Azt mesélték, hogy hát
mikor emélték izéni, szóva így szeréte még azket a
tudományt, hogy mikor emélt görüni, akkor az ostyát
kitétte a szájába és aztat kitétte puszkába, hogy akkor
elvezette vóna az ördögnyelét. Mer akkor egy
nyúl még megfenyegette ugye mikor azt kitétte. Es akkor
a szorongák akkor lett nyulat, amikor akart. Még a kerdőt
emélt a parasztoého ugye az izéte a kigó, oszt mulatni
ugye... ösmemének... ilyen pinceperre, kidobta a
kerdőt az ablakon, ráült és nyúl lett belüle. Behozta,
megnyúzta, összeritotta fétette-izének, pörkültnek. Amikor
önni akartak, akkor még megen csak kerdő lett a lábosban.
Hát ugye így hallottam, hát ez hogy igaz vót-e, nem
vót-e igaz, persze én nem nagyon hiszek neki ugye.
Ezt is hallottam például ilyen idősebb emberektől, ilyen
babona vót.

Kukac.

Az a kukac ugye, hogy aztat neki atták a kanyrak,
amikor emélt onnajt, keményre belekítte, és akkor
nem fogtak tulle disznót, szóva, ezt csak ottan
kandak csinálta még, amit kiadtak ugye, hogy annak a
közégek ne legyen malaca. Szóva ez is egy olyan
babona vót ugye.

Főzsi bityám eget. - Vágrá -

20.)

Sági bíróé

- B oldal
ballada/

38

E/21.

(Dallam, szöveg, kottam.)

Dömötörfi
József

Jó estét, jó estét
Sági bíróé asszony!
Itthon van-e a lány,
Az én kedves galambom?

Itthon van, od beun van,
A belső szobában
Tiszteleg alusszik,
A paplanos ágátsz.

Menjen be, költse föl,
Küldje el a bálba,
Sok arany gyűrűjét,
Húzza fél az ujját

Szép brunét cipőjét
Húzza a lábára
Szép selém szoknyáját
Kötsse derekára.

Hangászok, hangászok!
Sági béli hangászok,
Most van kedvem mulatni
Réggelig húzzátok.

Most mulatok kedvemre
Sági bíróé lányára
Az én kedves rózsámmal

Ticikém, picikém!
Eressz ki picikém,
Szép brunét cipődből
Vérémet kiönteni.

Nem lehet kimenni
Nem lehet picikém
Szép brunét cipődből
Vérédet kiönteni.

Verje még az Isten,
 Azt az édesanyát,
 Ki estétü reggelig,
 Nem látja a lányát.

..... vendégek
 Húzzák a rigadót
 Sági Mariskának
 Húzzák a haldoklót.

Már ..... szép vendégek
 Hajnalt muzsikálnak
 Sági Mariskának
 Koporsót csinálnak

Jó estét, jó estét,
 Sági birbue asszony!
 Úgy hallottam az este,
 Meghalt a menyasszony.

Meghalt már, meghalt már,
 Eliss van már temetve.
 Az a hitvány rossz ember,
 Szemved a börtönbe.

Főzsi kéri!

Az aradi kislány.
 Férhez akar menni
 De az a vén anyja
 Nem akarja adni

E/21.

B- oldal

40

De azért a kislány
Férkez mént magán